

SFS 2002:214

Utkom från trycket
den 8 maj 2002

Lag om ändring i lagen (2000:461) om efterlevandepension och efterlevandestöd till barn;

utfärdad den 25 april 2002.

Enligt riksdagens beslut¹ föreskrivs i fråga om lagen (2000:461) om efterlevandepension och efterlevandestöd till barn

dels att 3 kap. 4 § skall upphöra att gälla,

dels att 1 kap. 6 och 10 §§, 2 kap. 4 §, 3 kap. 3 §, 5 kap. 3 och 4 §§, 6 kap. 1–3, 5, 8 och 12–14 §§ samt 7 kap. 1 och 2 §§ skall ha följande lydelse,

dels att det i lagen skall införas en ny paragraf, 7 kap. 15 §, av följande lydelse.

1 kap.

6 § En änka, som är född år 1944 eller tidigare och som uppfyller förutsättningarna för rätt till änkepension och garantipension till sådan pension enligt 6 kap. 1–3 och 14–16 §§, har inte rätt till efterlevandepension enligt 4 kap. En änka som avses i 6 kap. 15 § har dock, om förutsättningarna för det är uppfyllda, rätt till omställningspension enligt 4 kap.

I fråga om rätt till efterlevandepension för en änka som är född år 1945 eller senare gäller, förutom bestämmelserna om omställningspension och garantipension till sådan pension i 4 kap., även bestämmelserna i 6 kap. enligt vad som där särskilt anges.

Är en änka för samma månad berättigad till änkepension eller garantipension till änkepension och omställningspension eller garantipension till omställningspension, utges endast omställningspensionen och garantipension till sådan pension. Om änkepensionen och garantipensionen till änkepensionen är större utges de dock i den utsträckning de överstiger omställningspensionen och garantipensionen till sådan pension. Minskning skall i första hand göras på garantipension till änkepension och i andra hand på sådan del av änkepensionen som avses i 6 kap. 5 § första stycket 2.

10 § Inkomstgrundad efterlevandepension och änkepension skall vid ingången av varje kalenderår räknas om i enlighet med bestämmelserna i 5 kap. 14 § lagen (1998:674) om inkomstgrundad ålderspension. Om dödsfallet inträffar ett år och efterlevandepensionen eller änkepensionen skall utges först från ett senare år, skall pensionen beräknas som om den hade utgetts redan dödsfallsåret.

¹ Prop. 2001/02:84, bet. 2001/02:SfU12, rskr. 2001/02:215.

2 kap.

4 § Om flera barnpensioner skall utges efter en avliden och dessa pensioner beräknade enligt 3 § sammantagna skulle överstiga det efterlevandepensionsunderlag som anges i 5 kap., skall pensionerna sättas ned proportionellt så att de tillsammans motsvarar detta underlag.

Om det efter en avliden skall utges, förutom barnpensioner, även omställningspension eller änkepension skall de sammanlagda barnpensionerna utges med högst 80 procent av efterlevandepensionsunderlaget. Om barnpensionerna överstiger denna nivå skall de sättas ned proportionellt så att de tillsammans motsvarar 80 procent av efterlevandepensionsunderlaget.

Vid tillämpning av första eller andra stycket får inte barnpensionen för ett barn sänkas på den grunden att barnpensionen för ett annat barn skall räknas om enligt 3 § andra stycket.

3 kap.

3 § Ett efterlevande barn som har barnpension enligt 2 kap. efter den avlidne föräldern har rätt till efterlevandestöd till barn endast i den utsträckning barnpensionen inte uppgår till det belopp som följer av 2 § första stycket.

Till barn vars båda föräldrar har avlidit utges efterlevandestöd endast i den utsträckning barnet har barnpension enligt 2 kap. efter föräldrarna som sammanlagt inte uppgår till det belopp som följer av 2 § andra stycket.

Med barnpension enligt 2 kap. likställs livränta enligt lagen (1976:380) om arbetsskadeförsäkring, efter samordning enligt 6 kap. 1 § samma lag, och sådan efterlevandepension som barnet har rätt till enligt utländsk lagstiftning. Det gäller dock inte utländsk efterlevandepension som är att likställa med efterlevandestöd till barn enligt denna lag.

5 kap.

3 § Vid beräkning av den faktiska pensionsbehållningen skall hänsyn tas till pensionsbehållning som avser pensionsgrundande belopp för pliktjämsgöring enligt 3 kap. 8 § lagen (1998:674) om inkomstgrundad ålderspension, pensionsgrundande belopp för föräldrar till små barn enligt 3 kap. 10 § och pensionsgrundande belopp för studier enligt 3 kap. 24 § samma lag endast om den avlidne till och med den 31 december året före det år då dödsfallet inträffade, eller på grund av beräkning enligt andra stycket, kan tillgodoräknas pensionsgrundande inkomst som för vart och ett av minst fem år uppgått till lägst två gånger det för respektive intjänandeår gällande inkomstbasbeloppet. Med pensionsgrundande inkomst skall likställas pensionsgrundande belopp för sjukersättning och aktivitetsersättning enligt 3 kap. 4 § lagen om inkomstgrundad ålderspension och för förtidspension enligt samma paragraf i dess lydelse före den 1 januari 2003.

Vid bedömningen av om villkoret i första stycket är uppfyllt skall hänsyn även tas till sådana år efter dödsfallet för vilka antagen pensionsbehållning enligt 4 § skall beräknas.

4 § Om dödsfallet har inträffat före det år då den avlidne skulle ha fyllt 65 år och pensionsrätt för inkomstpension enligt lagen (1998:674) om inkomstgrundad ålderspension har fastställts för den avlidne för minst tre av de fem kalenderåren närmast före året för dödsfallet, skall en antagen pensionsbehållning beräknas enligt 5 och 6 §§.

Hänsyn skall tas till pensionsrätt som avser pensionsgrundande belopp för plikttjänstgöring enligt 3 kap. 8 § lagen om inkomstgrundad ålderspension, pensionsgrundande belopp för föräldrar till små barn enligt 3 kap. 10 § och pensionsgrundande belopp för studier enligt 3 kap. 24 § samma lag endast om det för den avlidne till och med den 31 december året före det år då dödsfallet inträffade kan tillgodoräknas pensionsgrundande inkomst som för vart och ett av minst fem år uppgått till lägst två gånger det för respektive intjänandeår gällande inkomstbasbeloppet. Med pensionsgrundande inkomst skall likställas pensionsgrundande belopp för sjukersättning och aktivitetsersättning enligt 3 kap. 4 § lagen om inkomstgrundad ålderspension och pensionsgrundande belopp för förtidspension enligt samma paragraf i dess lydelse före den 1 januari 2003.

6 kap.

1 § Om en avliden vid sin död hade rätt till inkomstgrundad ålderspension enligt lagen (1998:674) om inkomstgrundad ålderspension eller om han, om det fall som avses i 13 kap. 1 § lagen (1962:381) om allmän försäkring, i dess lydelse före den 1 januari 2003, varit för handen vid tidpunkten för dödsfallet, hade varit berättigad till förtidspension enligt de före den 1 januari 2003 gällande bestämmelserna, har hans efterlevande maka rätt till änkepension enligt vad som sägs i 2–4 §§.

En änka har rätt till änkepension endast om det för den avlidne kan tillgodoräknas pensionspoäng för tilläggspension för minst tre år. Härvid skall för en änka som är född år 1944 eller tidigare 6 kap. 18 § lagen om inkomstgrundad ålderspension tillämpas på motsvarande sätt.

2 § En änka som är född år 1944 eller tidigare och som vid utgången av år 1989 samt även vid tidpunkten för dödsfallet var gift med den avlidne har rätt till änkepension om antingen äktenskapet vid tidpunkten för dödsfallet hade varat minst fem år och ingåtts senast den dag då den avlidne fyllde 60 år eller den avlidne efterlämnar barn som också är barn till änkan.

En änka som är född år 1945 eller senare har rätt till änkepension om hon har varit gift med den avlidne från utgången av år 1989 till dödsfallet samt dessutom

1. vid utgången av år 1989 antingen äktenskapet hade varat minst fem år och ingåtts senast den dag då mannen fyllde 60 år eller mannen hade barn som också var barn till kvinnan, och

2. något av de i 1 angivna villkoren var uppfyllt även vid dödsfallet.

3 § För rätt till sådan del av änkepension som avses i 5 § första stycket 2 krävs, utöver vad som anges i 1 och 2 §§, att förutsättningarna enligt andra och tredje styckena eller enligt fjärde stycket är uppfyllda.

En änka som är född år 1944 eller tidigare har rätt till änkepension enligt första stycket om hon dessutom

1. har vårdnaden om och stadigvarande sammanbor med barn under 16 år, som vid makens död stadigvarande vistas i makarnas hem eller hos änkan, eller

2. vid makens död har fyllt 36 år och varit gift med den avlidne i minst fem år.

Om villkoret enligt andra stycket 1 inte längre är uppfyllt, upphör rätten till änkepension enligt denna punkt. Vid bedömningen av rätten till änkepension enligt andra stycket 2 skall i så fall anses som om mannen avlidit då rätten till änkepension enligt andra stycket 1 upphörde och äktenskapet varat till nämnda tidpunkt.

En änka som är född år 1945 eller senare har rätt till änkepension enligt första stycket, om hon dessutom uppfyllde något av de i andra stycket 1 eller 2 angivna villkoren såväl vid utgången av år 1989 som vid dödsfallet. Därvid tillämpas bestämmelserna i tredje stycket.

5 § Änkepension till en änka som är född år 1944 eller tidigare utgör, för tid före den månad då änkan fyller 65 år, om inte annat följer av 7–13 §§, för år räknat summan av

1. 40 procent eller, om det efter den avlidne finns barn som har rätt till barnpension efter honom enligt 2 kap., 35 procent

– av hel förtidspension beräknad enligt 13 kap. 2 § första stycket första och andra meningarna och andra stycket samt 3 § lagen (1962:381) om allmän försäkring, i bestämmelsernas lydelse före den 1 januari 2003, som den avlidne skulle ha varit berättigad till om dessa bestämmelser fortfarande hade gällt och om rätt till sådan pension i sådant fall hade inträtt vid tidpunkten för dödsfallet eller

– av inkomstgrundad ålderspension beräknad enligt 6 kap. 2 § 1 samt 3, 4, 12, och 14–16 §§ lagen (1998:674) om inkomstgrundad ålderspension och 19–22 §§ lagen (1998:675) om införande av lagen om inkomstgrundad ålderspension, om den avlidne uppbar sådan pension eller hade fyllt 65 år och var berättigad till sådan pension, och

2. 90 procent av det för dödsfallsåret gällande prisbasbeloppet.

Om den avlidne mannen var född år 1954 eller senare beräknas änkepensionen enligt första stycket 1 som om mannen hade fått hel förtidspension vid ingången av år 2003. Därvid skall 13 kap. 2 § första stycket första och andra meningarna och andra stycket samt 3 § lagen om allmän försäkring, i bestämmelsernas lydelse före den 1 januari 2003, tillämpas.

8 § Om det för den avlidne inte kan tillgodoräknas pensionspoäng för tilläggspension för minst 30 år, skall vid beräkningen enligt 5 § första stycket 2 hänsyn tas endast till så stor del av beloppet där som svarar mot förhållandet mellan det antal år för vilka pensionspoäng tillgodoräknas honom och talet 30. Vid denna beräkning skall 13 kap. 2 § första stycket första och andra meningarna och andra stycket samt 3 § lagen (1962:381) om allmän försäkring i bestämmelsernas lydelse före den 1 januari 2003 tillämpas.

Vid tillämpning av första stycket skall 6 kap. 14–16 och 18 §§ lagen (1998:674) om inkomstgrundad ålderspension och 19–21 §§ lagen (1998:675) om införande av lagen om inkomstgrundad ålderspension gälla.

Avkortning enligt denna paragraf skall ske efter sådan minskning som avses i 7 §.

12 § Vid tillämpning av 11 § skall, om änkan tar ut inkomstgrundad ålderspension som avses i nämnda paragraf vid en senare tidpunkt än från och med den månad då hon fyllt 65 år, hänsyn tas till den inkomstgrundade ålderspension, beräknad enligt 11 § första stycket, som skulle ha betalats ut om hon haft rätt till pensionen från och med den månaden. Vidare skall, om pensionspoäng till följd av bristande eller underlåten avgiftsbetalning inte har tillgodoräknats eller har minskats, hänsyn tas till den tilläggs pension som skulle ha betalats ut om full avgift hade erlagts.

13 § Om en änka som är född år 1954 eller senare har rätt till änkepension och för samma månad får inkomstgrundad ålderspension enligt lagen (1998:674) om inkomstgrundad ålderspension, utges änkepensionen endast i den mån den överstiger ålderspensionen. Inkomstpension och premiepension skall därvid beräknas som om änkan endast hade tillgodoräknats pensionsrätt för inkomstpension och som om denna pensionsrätt hade utgjort 18,5 procent av pensionsunderlaget. I övrigt skall 12 § tillämpas.

Vid beräkning enligt första stycket skall ett tillägg om en pensionspoäng enligt 4 kap. 8 § lagen om inkomstgrundad ålderspension göras till det underlag som beräkningen av änkepensionen skall grunda sig på innan samordning sker med kvinnans inkomstgrundade ålderspension. På detta tillägg skall 6 § tillämpas. Änkepension får emellertid inte betalas ut med högre belopp än vad som följer av 5 § första stycket 1.

14 § En änka som är bosatt i Sverige och som är född år 1944 eller tidigare har rätt till garantipension enligt 17–23 §§ för tid före den månad då hon fyller 65 år, om hon vid utgången av år 1989 och även vid tidpunkten för dödsfallet var gift med den avlidne samt

1. hade vårdnaden om och stadigvarande sammanbodde med barn under 16 år, som vid makens död stadigvarande vistades i makarnas hem eller hos änkan, eller
2. vid makens död hade fyllt 36 år och varit gift med den avlidne i minst fem år.

Upphör rätten till änkepension på grund av att villkoren i första stycket 1 inte längre är uppfyllda, skall det vid bedömningen av rätten till pension enligt 2 anses som om mannen avlidit då rätten till pension enligt 1 upphörde och äktenskapet varat till nämnda tidpunkt.

Änkan har dock rätt till garantipension endast om en försäkringstid om minst tre år kan tillgodoräknas för den avlidne.

7 kap.

1 § Efterlevandepension och efterlevandestöd till barn betalas ut efter ansökan. Sådan ansökan skall göras skriftligen hos den allmänna försäkringskassan.

Änkepension får dock beviljas utan ansökan till en kvinna som fyllt 65 år och som uppbär ålderspension enligt lagen (1998:674) om inkomstgrundad ålderspension eller lagen (1998:702) om garantipension.

2 § Efterlevandepension och efterlevandestöd till barn utges från och med den månad då dödsfallet inträffat eller, om den avlidne vid sin död uppbär

ålderspension enligt lagen (1998:674) om inkomstgrundad ålderspension eller lagen (1998:702) om garantipension, eller sjukersättning eller aktivitetsersättning enligt lagen (1962:381) om allmän försäkring, från och med månaden efter den då dödsfallet inträffade.

Inträder rätten till efterlevandepension eller efterlevandestöd till barn vid annan tidpunkt än som avses i första stycket, skall förmånen betalas ut från och med den månad då rätten inträdde.

Efterlevandepension får inte betalas ut för längre tid tillbaka än tre månader eller, i fråga om barnpension eller efterlevandestöd till barn, två år före ansökningsmånaden.

15 § Om ett barn för samma månad har rätt till såväl efterlevandestöd till barn som aktivitetsersättning i form av garantiersättning enligt lagen (1962:381) om allmän försäkring, utges endast den till beloppet största av förmånerna

Om en änka för samma månad har rätt till såväl garantipension till änkepension som sjukersättning eller aktivitetsersättning i form av garantiersättning enligt lagen om allmän försäkring, utges endast den till beloppet största av förmånerna.

På regeringens vägnar

LARS ENGQVIST

Marianne Jenryd
(Socialdepartementet)